

Turvallisuussäännöt ja menettelyohjeet

VNa 205/2009

Kenttäpalvelut Oulu eteläinen 2018–2019

SISÄLTÖ

Keskeiset käsitteet	3
0 Johdanto	6
1 Turvallisuuksäännöt	8
1.1 Eri osapuolten turvallisuustehtävät	8
1.1.1 Tilaajan turvallisuustehtävät	8
1.1.2 Konsultin turvallisuustehtävät	9
1.1.3 Muiden osapuolten turvallisuustehtävät	9
1.2 Sopimuksen turvallisuusperiaatteet	10
1.2.1 Yleistä	10
1.2.2 Turvallisuuksuunnittelu	11
1.2.3 Henkilösuojainten ja varoitusvaatetuksen käyttö	13
1.2.4 Sopimuksessa käytettävät koneet ja laitteet	14
1.2.5 Työmaan lakisääteiset tarkastukset	14
1.2.6 Turvallisuuksseuranta	15
1.2.7 Turvallisuuksasioiden dokumentointi	15
1.2.8 Tilaajan valvontaoikeudet ja velvollisuudet	16
1.2.9 Turvallisuukskoulutus	16
2 Menettelyohjeet	19
2.1 Tilaajan antamat muut turvallisuusmääräykset ja -ohjeet	19
2.2 Muut sopimuksessa huomioitavat turvallisuusohjeet	19
2.3 Töiden yhteensovittaminen ja valvonta sopimusalueella	20
2.4 Alikonsultoinnin järjestämisen menettelyt	20
2.5 Työhygieenisiä mittauksia työnantajien osalta koskevat menettelyt	20
3 ALLEKIRJOITUKSET	21

Keskeiset käsitteet

Alikonsultti

Pääkonsulttiin sopimussuhteessa oleva, pääsopimukseen kuuluvaa työtä suorittava konsultti.

Henkilöluettelo ja henkilötunniste

Päätoteuttajan tulee ylläpitää ajan tasalla olevaa henkilöluetteloa sopimusalueella työskentelevistä sekä toimittaa luettelo kuukausittain tilaajalle.

Päätoteuttaja varmistaa, että jokaisella sopimusalueella työskentelevällä sekä päätoteuttajan omalla että alihankkijan työntekijällä on sopimusalueella liikkueensa näkyvillä työturvallisuuslain 52 a §:n mukainen henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste, jossa on esitetty myös henkilön verotunniste.

Itsenäinen työsuorittaja

Sopimusta, alikonsulttisopimusta, hankintaa tai muuta sellaista työsuoritusta tarkoittavaa työtä tekevä, jolla ei kyseessä olevalla työmaalla ole palveluksessaan työntekijöitä ja työtä tehdään muun kuin työsuorituksen perusteella.

Konsultti

Tilaajan tai pääkonsultin sopimuskumppani, joka on sitoutunut suorittamaan sopimusasiakirjoissa määritellyt tehtävät/työt.

Päätoteuttaja (pääkonsultti)

Tilaajaan sopimussuhteessa oleva konsultti, joka sopimusasiakirjoissa on nimetty päätoteuttajaksi (pääkonsultiksi) ja jolle sopimuksen mukaisessa laajuudessa kuuluvat sopimuksen johtovelvollisuudet ja päätoteuttajan turvallisuusvelvoitteet.

Rakennuttaja

Henkilö tai organisaatio, joka ryhtyy rakennushankkeeseen tai muu, joka ohjaa ja valvoo rakennushanketta tai jos edellä mainittuja ei ole, tilaaja. Tässä asiakirjassa rakennuttajalla tarkoitetaan tilaajaa.

Riskianalyysi

Riskianalyysi koostuu hankkeen kriittisten tekijöiden tunnistamisesta, riskin tunnistamisesta, riskien vaikutusten ja todennäköisyyden arvioinnista sekä sopimuksen riskipolitiikan määrittämisestä.

Riskienhallintasuunnitelma

Riskienhallintasuunnitelmassa määritellään toimenpiteet ja vastuutahot riskien torjumiseksi sekä toteutuvien riskien seurauksiin varautumiseksi. Riskienhallinta on kokonaisnäkemys sopimuksen riskeistä ja riskinoton vaikutuksista. Riskienhallintasuunnitelmassa kuvataan järjestelmällisesti se, mitä riskejä hyväksytään ja miten riskeiltä voidaan suojautua tai niitä pienentää tai eliminoida. Samalla määritetään vastuuhenkilöt toimenpiteille sekä periaatteet jäljelle jäävien riskien jaosta.

Tieliikennekeskus

Tieliikennekeskus on Liikenneviraston valtakunnallinen yksikkö. Sen palveluita tienkäyttäjille ovat ajantasainen tiedotus ja Tienkäyttäjän linja yhteydenottoja varten. Tieliikennekeskus operoi liikenteen ohjausta, jolla varmistetaan liikenteen sujuvuus ja liikennehäiriöiden, esimerkiksi onnettomuuksien havaitseminen ja poistaminen liikennettä vaarantamasta.

Tilaja

Konsultin sopimuskumppani, joka on tilannut työsuorituksen (sopimuksen). Toimii sopimuksissa VNa 205/2009 2 §:n määrittelemänä rakennuttajana.

Turvallisuusasiakirja

VNa 205/2009 8 §:n mukainen asiakirja, jossa rakennuttaja (tilaaja) esittää rakennushankkeen ominaisuuksista, olosuhteista ja luonteesta aiheutuvat vaara- ja haittatekijät sekä sen toteuttamiseen liittyvät työturvallisuutta ja työterveyttä koskevat tiedot.

Turvallisuuskoordinaattori

Rakennuttajan (tilaajan) VNa 205/2009 5 §:n mukaisesti rakennushankkeeseen nimeämä tehtävistään vastuullinen edustaja, joka huolehtii rakennuttajalle (tilaajalle) säädetyistä toimenpiteistä ja velvoitteista.

Turvallisuussuunnitelma

Turvallisuussuunnitelma perustuu riskikartoitukseen, rakennuttajan/tilaajan turvallisuusasiakirjaan ja päätoteuttajan lakisääteisiin velvoitteisiin. Turvallisuussuunnitelmassa ovat kirjalliset toimintaohjeet työmaan erilaisiin onnettomuus-, vaara- ja poikkeustilanteisiin.

Turvallisuussuunnitelma antaa konsultille konkreettiset ohjeet turvallisuustahon ylläpitämiseksi.

Turvallisuussäännöt ja menettelyohjeet

VNa 205/2009 8 §:n mukainen asiakirja, jossa rakennuttaja (tilaaja) esittää turvallisuushallinnan tavoitteet ja toimenpiteet, ohjeet turvallisuusseurantaan ja tarkastuksiin, yhteistoimintaan ja työmaakokouksiin, henkilötunnisteen käyttöön ja kulkulupaun, osapuolten hyväksyntää edellyttävien turvallisuussuunnitelmien käsittelyyn sekä ohjeita töiden ajoitukseen, erityisiä työmenetelmiä koskevia vaatimuksia, alikonsultoinnin järjestämisen menettelyt ja työhygieenisia mittauksia koskevat menettelyt.

VNa 205/2009

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta, jota sovelletaan maan alla ja päällä sekä vedessä tapahtuvaan rakennuksen ja muun rakennelman uudis- ja korjausrakentamiseen ja kunnossapitoon sekä näihin liittyvään asennustyöhön, purkamiseen, maa- ja vesirakentamiseen sekä rakentamista koskevaan suunnitteluun. Lisäksi asetusta sovelletaan näitä töitä koskevan rakennushankkeen valmisteluun ja suunnitteluun.

Väylä

Väylät tarkoittavat teitä sekä kevyenliikenteen väyliä ja myös asema-kaavojen mukaisia katuja.

Yhteinen rakennustyömaa

Työpaikkaa, jolla tehdään VNa 205/2009 1 §:ssä tarkoitettua työtä ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työsuorittaja.

0 JOHDANTO

Turvallisuussääntöjen ja menettelyohjeiden merkitys

Valtioneuvoston asetus 205/2009 asettaa rakennushankkeen osapuolille yleiset velvollisuudet, joiden mukaan rakennuttajan (tilaajan), suunnittelijan, hankintapalvelukonsultin, urakoitsijan ja itsenäisen työsuorittajan on yhdessä ja kunkin osaltaan huolehdittava siitä, ettei työstä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muille työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille. Kyseistä asetusta sovelletaan laaja-alaisesti rakentamiseen sisältäen mm. konsulttisopimukset.

Työn tilaaja on antanut nämä turvallisuussäännöt ja menettelyohjeet rakennuttajan roolissa (VNa 205/2009). Näitä turvallisuussääntöjä ja menettelyohjeita on noudatettava tilaajan tilaamissa konsulttisopimuksissa.

Turvallisuussäännöissä ja menettelyohjeissa esitetään turvallisuushallinnan tavoitteet ja toimenpiteet. Asiakirjassa on myös ohjeet turvallisuusseurantaan ja tarkastuksiin, yhteistoimintaan ja työmaakokouksiin, henkilötunnisteen käyttöön ja kulkulupaan sekä osapuolten hyväksyntää edellyttävien turvallisuussuunnitelmien käsittelyyn sekä ohjeita töiden ajoitukseen, erityisiä työmenetelmiä koskevia vaatimuksia, alikonsultoinnin järjestämisen menettelyt ja työhygieenisistä mittauksista koskevat menettelyt.

Turvallisuustyön tavoitteena on tunnistaa ja arvioida työhön liittyvät ja työstä aiheutuvat vaarat sekä ehkäistä tapaturmien ja vaaratilanteiden syntyminen.

Rakennuttajalle (tilaajalle) ei siirry tämän asiakirjan tai muiden sopimusasiakirjojen kautta mitään päätoteuttajan velvoitteita.

Pääkonsultin, alikonsulttien ja itsenäisten työsuorittajien (myöhemmin tekstissä termi konsultit käsittää myös alikonsultit ja itsenäiset työsuorittajat) on otettava huomioon turvallisuussääntöjen ja menettelyohjeiden sekä turvallisuusasiakirjan tiedot sopimushintaa laskiessaan sekä suunnitellessaan että toteuttaessaan sopimuksen alaisuuteen kuuluvia töitä. Tämä asiakirja sisältää velvoitteita ja menettelytapoja, joita konsulttien on noudatettava työssään. Tässä asiakirjassa on esitetty joitakin työssä sovellettavia turvallisuuslainsäädännön vaatimuksia. Näiden lisäksi on myös muita lainsäädännön vaatimuksia, joita työssä tulee noudattaa.

Konsulttisopimuksen päätoteuttajana on pääkonsultti. Päätoteuttajan turvallisuustehtävät on määritelty valtioneuvoston asetuksessa raken-

nustyön turvallisuudesta (VNa 205/2009). Pää toteuttaja nimetään konsulttisopimuksessa (myöhemmin tekstissä termillä sopimus tarkoitetaan konsulttisopimusta). Pää toteuttaja vastaa siitä, että muut konsultit ovat tutustuneet näihin turvallisuussäätöihin ja menettelyohjeisiin sekä sopimuskohtaiseen turvallisuusasiakirjaan liitteineen.

Konsulttien tulee töitä suunnitellessaan ja suorittaessaan ottaa huomioon kaikki voimassa olevat Liikenneviraston sekä Trafín määräykset ja ohjeet. Liikenneviraston turvallisuutta koskevat ohjeet on tulostettavissa Liikenneviraston www-sivulta:

http://www2.liikennevirasto.fi/julkaisut/pdf7/tieohjeet_1.5.2017_web.pdf

ja

http://www2.liikennevirasto.fi/julkaisut/pdf7/lo_julkaisuluettelo_web.pdf

Tilaaajalla on oikeus antaa sopimusta koskevia tarkempia turvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita myös myöhemmin. Lisäksi tilaaajalla tai tilaaajan nimeämällä edustajilla on oikeus antaa soveltamisohjeita ja tulkintoja Liikenneviraston yleisiin määräyksiin ja ohjeisiin liittyvissä asioissa. Pää toteuttajan tulee huolehtia siitä, että tilaaajan rakennuttajan roolissa antamat muut turvallisuuteen liittyvät vaatimukset ja ohjeet välitetään myös muille konsulteille.

Mikäli pää toteuttaja antaa henkilöstölleen ja alikonsulteilleen tarkempia turvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita tilaaajan antamiin turvallisuusmääräyksiin ja -ohjeisiin nähden, ne eivät velvoita tilaajaa tai tilaaajan nimeämiä edustajia, ellei asiasta ole erikseen sovittu.

Tilaaajan toimesta nimetty turvallisuuskoordinaattori päivittää turvallisuussäätöjä ja menettelyohjeita sekä turvallisuusasiakirjaa ja sen liitettä riskienhallintasuunnitelmaa tarvittaessa vastaamaan työmaan tilannetta ja olosuhteita sekä mahdollisesti muuttuvia lainsäädäntöjä, määräyksiä, viranomaisohjeita tmv. Pää toteuttaja on vastuussa omalta osaltaan turvallisuussäätöihin ja menettelyohjeisiin tarvittavien päivitysten tmv. tietojen antamisesta turvallisuuskoordinaattorille. Tehdyt päivitykset ja täydennykset käsitellään työmaakokousten tmv. yhteydessä. Pää toteuttajan on välitettävä muuttuneet tiedot muille konsulteille tiedoksi.

1 TURVALLISUUSSÄÄNNÖT

1.1 Eri osapuolten turvallisuustehtävät

1.1.1 Tilaajan turvallisuustehtävät

Työn tilaaja on laatinut rakennuttajan roolissa VNa 205/2009 8§ 1 mom:n mukaisen turvallisuusasiakirjan, jonka liitteenä on sopimusta koskeva riskienhallintasuunnitelma. Turvallisuusasiakirjassa selvitetään ja esitetään kyseisen sopimuksen keskeiset vaarat ja haittatekijät. Turvallisuusasiakirja perustuu sopimuksen valmistelun aikana tehtyyn turvallisuusriskien tunnistamiseen, johon on käytetty Liikenneviraston ohjeistuksen mukaista turvallisuusriskien tunnistusmenetelmää.

Turvallisuusasiakirja sisältää tilaajan antamia tietoja sopimuksesta, jotka päätoteuttajan on huomioitava suunnitellessaan sopimuksen toteutusta ja laatiessaan työturvallisuutta koskevia suunnitelmia.

Konsulttisopimus on valmisteltu toteutettavaksi kokonaissopimuksena. Sopimuksen aikana alueella toteutetaan myös muita konsulttisopimuksia, joista tilaaja informoi konsulttia ja tarvittaessa yhteen sovittaa työt näiltä osin. Tässä sopimuksessa ei ole muita tilaajatahoja, joten tässä sopimuksessa ei sovelleta tilaajan osalta VNa 205/2009:n 5 § 4 mom. edellyttämiä tilaajan yhteensovitusvelvollisuuksia.

Tilaaja varmistaa, että päätoteuttajana toimiva konsultti on laatinut VNa 205/2009 10 §:ssä tarkoitetut työturvallisuutta koskevat suunnitelmat (kohdassa 2 mainitut suunnitelmat).

Tilaaja tarkistaa pääkonsultin laatimat työturvallisuutta koskevat suunnitelmat ja asiasta tehdään merkintä sopimuskokouksen pöytäkirjaan.

Tilaaja varmistaa, että kaikilla konsulteilla on työssä vaadittavat pätevydet.

Tilaajan veloitteita kohteen työturvallisuuteen liittyvissä tehtävissä hoitaa tilaajan nimeämä turvallisuuskoordinaattori, joka on nimetty konsulttisopimuksessa.

1.1.2 Konsultin turvallisuustehtävät

Konsultti, jonka kanssa on solmittu konsulttisopimus, on pääkonsultti, joka toimii päätoteuttajana. Hänen on huolehdittava niistä turvallisuustehtävistä, jotka on määrätty turvallisuusmääräyksissä päätoteuttajalle.

Päätoteuttajan tulee huolehtia työnantaja velvoittavien riskikartoitusten tekemisistä, työntekijöiden perehdyttämisistä ja lakisääteisten tarkastusten suorittamisesta.

Turvallisuuteen liittyvien vaara- ja haittatekijöiden tunnistamiseen käytetään Liikenneviraston ohjeistuksen mukaista turvallisuusriskien tunnistusmenetelmää. Päätoteuttaja tarkentaa vaara- ja haittatekijöiden tunnistamista, riskin arviointia ja toimenpiteiden suunnittelua täydentäen ja päivittäen tilaajan laatimaa riskienhallintasuunnitelmaa.

Päätoteuttajan on esitettävä tilaajalle VNa 205/2009 10 §:ssä esitettyjen ja riskikartoituksen perusteella selvitettyjen vaarallisten töiden suunnitelmat.

Päätoteuttaja nimeää ennen töiden aloittamista työsuojeluorganisaation.

Päätoteuttaja huolehtii turvallisuuden ja terveyden kannalta

- tarpeellisesta työmaan yleisjohdosta
- osapuolten välisen yhteistoiminnan ja tiedonkulun järjestämisestä
- toimintojen yhteensovittamisesta.

Tehtävien hoitamisessa otetaan huomioon työsuojelumääräysten lisäksi tilaajan antamat vaatimukset ja ohjeet.

Edellä mainittuja tehtäviä johtamaan päätoteuttaja nimeää sopimusta varten pätevän vastuuhenkilön ja hänelle sijaisen. Tilaajalla on oikeus olla hyväksymättä vastuuhenkilö, mikäli esitetty henkilö ei täytä tässä vastuunalaisessa tehtävässä edellytetyjä vaatimuksia.

Päätoteuttajan tehtävänä on huolehtia perehdyttämällä ja opastamalla, että kaikilla sopimuksen alaisuudessa työntekijöillä on riittävät tiedot turvallisesta työskentelystä ja siitä, että he tuntevat kyseisen työkohteen vaara- ja haittatekijät sekä niiden poistamiseen tarvittavat toimenpiteet.

1.1.3 Muiden osapuolten turvallisuustehtävät

Päätoteuttaja vastaa siitä, että jokaisella alikonsultilla tulee olla nimettyä ennen töiden aloittamista pätevä vastuunalainen henkilö, joka huolehtii osaltaan alikonsulttien turvallisuustehtävistä ja töiden turvalli-

suudesta. Jokaisen konsultin on noudatettava tilaajan antamia turvallisuussääntöjä ja menettelyohjeita sekä päätoteuttajan antamia turvallisuussuunnitelmia ja -ohjeita.

Työn johto ja valvonta sekä siihen liittyvät työnantajan velvollisuudet kuuluvat kunkin työntekijän omalle työnantajalle. Tämän lisäksi päätoteuttajan on huolehdittava osaltaan turvallisuuden yleisjohdosta ja valvonnasta.

Jokainen konsultti vastaa osaltaan omien työntekijöidensä ja alikonsulttiansa perehdyttämisestä ja opastuksesta työtehtäviin. Annettu perehdyttäminen on myös dokumentoitava.

Jokainen konsultti vastaa käyttämiensä koneiden ja laitteiden, materiaalien, kemikaalien sekä työmenetelmien turvallisuudesta ja laillisuudesta.

Jokaisen tässä sopimuksessa toimivan konsultin tulee huolehtia turvallisuusmääräyksistä ja -ohjeista tiedottamisesta edelleen omille työntekijöilleen sekä valvoa osaltaan niiden noudattamista.

Töihin tulee käyttää vain sellaisia työntekijöitä, jotka täyttävät työn ja tilaajan edellyttämät ammattitaito- ja pätevyysvaatimukset. Jokainen konsultti vastaa käyttämänsä tilapäisen työvoiman ja alikonsulttien osalta ammattitaito- ja pätevyysvaatimuksen toteutumisesta ja riittävien turvallisuusohjeiden antamisesta.

1.2 Sopimuksen turvallisuusperiaatteet

1.2.1 Yleistä

Tilaajan tavoitteena on, että konsulttisopimuksessa noudatetaan nolla tapaturmaa -ajattelua. Nolla tapaturmaa -ajattelun visiona on kehittää suomalaisia työpaikkoja työturvallisuudessa maailman kärkeen ja vaikuttaa siihen, että työpaikoilla ajatellaan ja toimitaan niin, että tapaturmat ovat vältettävissä.

Sopimuskatselmuksessa käydään läpi turvallisuussäännöt ja menettelyohjeet, turvallisuusasiakirja sekä riskienhallintasuunnitelma ja sopimuksen turvallisuuden kannalta muut oleelliset seikat. Päätoteuttajan velvollisuus on huolehtia näiden turvallisuusasioiden tiedottamisesta ja varmistamisesta myös muiden konsulttien osalta.

Tilaajan asettamia turvallisuustavoitteita sopimuksessa

- kolmansille osapuolille ei aiheudu työn aikana onnettomuuksia
- sopimuksen aikana työstä johtuneita liikenneonnettomuuksia ei satu.

Tilaaajalla on oikeus antaa myöhemmin tätä sopimusta koskevia tarkempia turvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita.

1.2.2 Turvallisuussuunnittelu

Kunkin konsultin on osaltaan huolehdittava, ettei heidän toiminnastaan ole vaaraa muille sopimuksen alueella työskenteleville tai ulkopuolisille henkilöille. Päätoteuttajana toimiva pääkonsultti esittää tarkennetussa laatusuunnitelmassa konsulttisopimuksen turvallisuusperiaatteet ja -suunnitelmat ennen töiden aloitusta.

Ennen töiden aloittamista on suunniteltava eri töiden ja työvaiheiden tekeminen sekä niiden ajoitus siten, että työt ja työvaiheet voidaan tehdä turvallisesti aiheuttamatta vaaraa sopimuksen piiriin kuuluvissa töissä työskenteleville tai muille työn vaikutuspiirissä oleville.

Työssä on otettava aina huomioon lain edellyttämä huolellisuus ja varovaisuus etenkin silloin, kun toimitaan tienpidon tiellä tehtävissä töissä liikennesääntöihin liittyvien poikkeussääntöjen mukaan.

Konsulttien laatimat muut työturvallisuusmääräyksissä mainitut suunnitelmat on saatettava turvallisuuskoordinaattorille tiedoksi. Päätoteuttaja vastaa siitä, että tarvittavat turvallisuutta koskevat suunnitelmat laaditaan ja siitä, että ne toimitetaan tiedoksi turvallisuuskoordinaattorille, jolla on oikeus esittää muutosvaatimuksia suunnitelmien sisältöön.

1.2.2.1 Turvallisuussuunnitelma ennen töiden aloittamista

Ennen konsulttisopimuksen käynnistymistä päätoteuttajan on laadittava turvallisuussuunnitelma, joka pohjautuu tilaajan asiakirjoihin (vaatimukseen). Turvallisuussuunnitelma on konsulttisopimuskohtainen suunnitelma, johon liittyy riskienarviointia. Turvallisuussuunnitelma ei ole yleinen selostus esimerkiksi turvallisuustehtävistä, vaan ennen sopimuksen käynnistymistä laaditun konsulttisopimuksen koskevan turvallisuussuunnitelman muodostaa **yhteenveto**, jossa kuvataan periaatteet seuraavista:

- vaara- ja haittatekijöiden tunnistaminen, riskienarviointi / täydennetty riskienhallintasuunnitelma
- turvallisuusasiakirjan tietojen huomioon ottaminen
- vaarallisten töiden huomioiminen (mitä, milloin, suunnitelmatarve)
- koneiden ja laitteiden käyttö, valaistus, näkyvyys/havaittavuus
- henkilönsuojainten käyttötarpeet
- pölyn vähentäminen, työhygieenisten mittauksen menettelyt
- töiden ja työvaiheiden ajoitus ja yhteensovitus
- vaaraa aiheuttavat putkistot ja kaapelit
- siltojen vuositarkastukset ja muut vastaavat tehtävät (laiturit, portaalit yms.)
- urakoiden valvontatehtävät

- vesistösiltojen valvontatehtävät
- muut asiantuntijatehtävät, kuten lupa-asiat
- toiminta tapaturmissa ja onnettomuustilanteissa.

Päätoteuttajaksi hankintapäätöksellä valittu konsultti laatii turvallisuussuunnitelman yhteenvedon sopimuskatselmukseen mennessä näiden turvallisuussääntöjen ja menettelyohjeiden mukaisten vaatimusten mukaan.

Päätoteuttaja esittää täydennetyn riskienhallintasuunnitelman laatusuunnitelman liitteenä ja se käsitellään tilaajan kanssa sopimuskatselmuksessa. Sopimuksen aikana riskienhallintasuunnitelma päivitetään, kun esimerkiksi sopimukseen liittyvien vaara- ja haittatekijöiden hallintatoimenpiteet tai riskien hallinnan seuranta on suunniteltu.

1.2.2.2 Vaarallisten töiden turvallisuussuunnittelu

Kukin konsultti laatii vaarallisista töistä ja työvaiheista kirjalliset työturvallisuutta koskevat suunnitelmat (VNa 205/2009 10 §). Päätoteuttaja vastaa siitä, että kohteeseen liittyvistä vaarallisista töistä ja työvaiheista laaditaan riskienarviointiin perustuvat kirjalliset suunnitelmat ennen töiden aloittamista (VNa 205/2009, liite 2).

Vaaralliset työvaiheet ja työt ja niihin liittyvät suunnitteluvälitteet:

- Työt tie- ja katualueella sekä rautatiealueella
 - työt rautatien tasoristeyksessä tai rautatien läheisyydessä
 - työt vesistösiltojen yhteydessä
 - sähköistettyjen rataosien siltojen kunnossapito.

Töiden turvallisuussuunnittelu voidaan esittää liikenteenohjaussuunnitelmassa, jota päivitetään töiden edetessä.

- Sähkötapaturmavaaralliset työt

Töiden suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei työ sähkölinjojen ja -kaapeliin läheisyydessä aiheuta vaaraa työntekijöille tai työvälineitä sähkölinjoja tai -kaapeleita. Tarvittaessa on otettava yhteyttä linjoja omistavaan yhtiöön mm. johtojen ja kaapeleiden siirtoasioissa tai muissa käytännön työnjärjestelyissä. Jos kohteessa joudutaan työskentelemään eristämättömien johtojen läheisyydessä, on välillinen ja välitön sähkötapaturman vaara estettävä suojarakenteilla tai muilla keinoilla.

Sähköistettyjen rataosien yläpuolisten siltojen pesussa on otettava huomioon työskentelyetäisyyksiä koskevat vaatimukset. Maadoittamattoman sähköradan rakenteisiin on oltava vähintään 2 metrin suojaetäisyys. Mikäli etäisyys alittuu tai muuten työnaikaisesta sähköturvallisuudesta ei voida varmistua, on työtä varten pyydettävä jännitekatko Liikenneviraston Sähkörataohjeiden mukaisesti.

- Hukkumisvaaralliset työt, esim. vesistösiltojen tarkastukset, valvontatyöt yms.

Siltojen tarkastukset, valvontatyöt ja muualla vesistön läheisyydessä tehtävät työt on suunniteltava niin, että työntekijöiden hukkumisvaara ja sen torjuntatoimenpiteet on otettu huomioon. Työkohteessa pitää olla hukkumisvaarallisia töitä tehtäessä tarkoituksenmukaiset hengenpelastuslaitteet ja niiden käyttöön perehdytetty henkilö.

- Nostotyöt

Vaikeista tai vaarallisista nosto- ja siirtotöistä on laadittava erilliset suunnitelmat. Henkilöiden nostaminen on sallittua vain siihen tarkoitukseen valmistetulla nostolaitteella. Nostoista laaditaan aina kirjallinen suunnitelma, jos se tapahtuu yleisen liikenteen käyttämällä alueella.

1.2.2.3 Työkohteen liikenteen järjestelyjen suunnittelu

Liikenteen järjestelyistä tehdään aina kirjallinen liikenteenohjaussuunnitelma, kun työtä tehdään tietyssä tien kohdassa. Konsultin on esitettävä suunnitelma tilaajalle ennen töiden aloittamista. Nopeusrajoitusten sijainti ja voimassaoloajat on kirjattava muistiin esim. työmaapäiväkirjaan. Tässä sopimuksessa liikenteenohjaussuunnitelmaa edellyttäviä töitä ovat esimerkiksi kaikki hitaasti liikkuvat työt ja työskentely ajoradalla esim. mittaustyöt, näytteenotot yms. Töiden edetessä tulee suunnitelmaa päivittää ja tilanteen kohteessa tulee olla suunnitelman mukainen.

Liikenteenohjaussuunnitelma on yksinkertaisimmillaan merkintä työmaan päiväkirjassa, jossa on viittaus käytettyyn ohjeeseen tai johon on liitetty kopio käytetystä ohje, jonka mukaisesti liikennemerkkejä tai varoituslaitteita on sijoitettu työkohteen varoittamisessa.

1.2.3 Henkilösuojainten ja varoitusvaatetuksen käyttö

Päätoteuttajan tulee varmistaa, että työmaalla noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä henkilösuojainten ja varoitusvaatetuksen käytössä.

Sopimusalueella on aina käytettävä CE-hyväksytyjä turvavarusteita, joita ovat varoitusvaatetus, turvajalkineet ja suojakypärä. Rakennustyössä on käytettävä silmäsuojaimia. Myös mm. hengityssuojainten valinnan ja käytön tulee perustua konsultin suorittamaan riskiarviointiin.

Liikennealueilla työskenneltäessä tulee ottaa huomioon varoitusvaatetuksesta annetun standardin SFS-EN -471 /6/ tai standardin SFS-EN ISO 20471 /7/ vaatimukset. Liikenteenohjaajan tehtävässä tulee käyttää luokan 3 varoitusvaatetusta, muissa tiellä tehtävissä töissä vähintään luokan 2 varoitusvaatetusta.

Henkilökohtaisten suojainten käytöstä kieltäytyminen johtaa henkilön poistamiseen työmaalta.

1.2.4 Sopimuksessa käytettävät koneet ja laitteet

Sopimuksessa käytettävien koneiden ja laitteiden kunto sekä soveltuvuus varmistetaan kulloinkin kyseessä oleviin käyttötarkoituksiin.

Päätoteuttaja vastaa siitä, että koneille, laitteille, teline- ja nostokalustolle sekä nostoapuvälineille tehdään lakisääteiset vastaanotto- ja käyttöönottotarkastukset.

Maantieliikenteen ajoneuvon on oltava liikenteeseen soveltuva ja rakenteeltaan, varusteiltaan, kunnoltaan ja muilta ominaisuuksiltaan turvallinen sekä ajoneuvoa koskevien säännösten mukainen. Ajoneuvon rakenne, varusteet ja ulkopuolinen muoto eivät saa aiheuttaa vaaraa. Ajoneuvon omistaja (luovuttaessaan varmistaa ja huolehtii korjauksista ja huolloista) sekä ajoneuvon kuljettaja (ilmoitusvelvollisuus vioista, joita ei voi itse korjata) ovat vastuussa siitä, että liikenteeseen käytettävä ajoneuvo on liikennekelpoinen. (Ajoneuvolaki 1090/2002).

Ajoneuvojen havaittavuuteen ja varusteisiin liittyviä vaatimuksia on esitetty tarkemmin ohjeissa, jotka on lueteltu muissa sopimusasiakirjoissa.

Ajoneuvojen kunto ja varoituslaitteiden toimivuus ja näkyvyys sekä merkintöjen näkyvyys on tarkastettava joka kerta ennen mittauslenkille lähtemistä. Tarkastus on kirjattava esimerkiksi ajopäiväkirjaan.

1.2.5 Työmaan lakisääteiset tarkastukset

Vastaanottotarkastus

Koneiden, laitteiden ja muiden työvälineiden turvallisuus (VNa 205/2009 14 §).

Rakennustyössä sekä hoito- ja ylläpitotöissä käytettävien koneiden, nostureiden ja muiden nostolaitteiden, nostoapuvälineiden, telineiden,

siirrettävien muottien, väliaikaisten tukien, henkilösuojaimien ja muiden laitteiden rakenne ja kunto on työmaalla todettava käyttötarkoitukseen sopiviksi ja niitä koskevien vaatimusten mukaisiksi. Tarkastukset dokumentoidaan.

Käyttöönottotarkastus

Nostolaitteiden, nostoapuvälineiden ja telineiden käyttöönotto (VNa 205/2009 15 §).

Mm. nostokalustolle ja telineille tehdään käyttöönottotarkastus.

1.2.6 Turvallisuusseuranta

Päätoteuttajan on huolehdittava jatkuvasta turvallisuusseurannasta ja -valvonnasta niin, että mm. työmenetelmien, -ympäristön, liikennejärjestelyjen, työkoneiden ja -laitteiden turvallisuus voidaan varmistaa koko sopimuksen ajan.

Päätoteuttajan on varmistettava, että:

- kaikki säädöksissä vaaditut tarkastukset tehdään ajallaan ja huolellisesti
- tarkastajilla on tarpeellinen ammattitaito
- tarkastuksista laaditaan asianmukaiset pöytäkirjat
- tarkastuksissa havaitut työturvallisuutta vaarantavat puutteet korjataan välittömästi
- muille puutteille annetaan määräaika korjausten tekoon ja nimetään siitä vastaava henkilö.

Päätoteuttaja varmistaa, että jokaisella sopimuksessa työskentelevällä sekä konsultin omalla että alikonsultin työntekijällä on sopimusalueella liikkeessaan näkyvillä **työturvallisuuslain 52 a §:n mukainen henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste**, jossa on esitetty myös henkilön verotunniste. Päätoteuttajan tulee ylläpitää ajan tasalla olevaa henkilöluetteloa sopimuksessa työskentelevistä sekä toimittaa sen kuukausittain tiedoksi tilaajalle sopimuskokouksissa.

1.2.7 Turvallisuusasioiden dokumentointi

Päätoteuttaja ylläpitää työturvallisuusmääräysten mukaisia tiedostoja sopimukseen liittyvistä turvallisuusdokumenteista, mm. vaarallisiksi luokiteltujen töiden suunnitelmista, tarkastuksista, kokouksista, perehdyttämisistä ja työnopastuksista.

Päätoteuttajan tulee informoida turvallisuuskoordinaattoria ja rakennuttajan (tilaajan) valvojaa välittömästi vakavista työtapaturmista sekä juna-, tie- ja vesiliikenteelle aiheutuneista vaaratilanteista ja vahingoista 24 tunnin sisällä. Lisäksi vakavat työtapaturmat tulee viipymättä ilmoit-

taa työsuojeluviranomaiselle ja poliisille sekä Liikenneviraston työturvallisuuspäällikölle. Rautatieliikenteeseen liittyvät vakavat vaaratilanteet ja onnettomuudet tulee ilmoittaa Liikenneviraston rautatietoimintojen turvallisuuspäällikölle.

Jokaisen konsultin on dokumentoitava sopimuksen aikana sattuneet työtapaturmat, "läheltä piti" -tapaukset vaaratilanteina sekä liikenne- ja ympäristövahingot. Dokumentointiin käytetään Liikenneviraston TURI-järjestelmää. Päätoteuttaja kokoaa tiedot ja toimittaa ne keskitetysti ohjeistuksen mukaan turvallisuuskoordinaattorille.

Tilaaajalla on oikeus saada nähtäväkseen sopimukseen liittyvät turvallisuusdokumentit, esimerkiksi kun tiedoissa tapahtuu muutoksia tai kun on tehty työkohtaisia turvallisuussuunnitelmia. Turvallisuusasiat käsitellään aina työmaakokouksissa ja niistä tehdään merkinnät työmaakokouspöytäkirjaan sekä tehdään tarvittavat päivitykset mm. turvallisuussuunnitelmaan. Turvallisuussuunnitelmaa tulee päivittää välittömästi jos esim. vakavan työtapaturman jälkeen siinä todetaan puutteita.

1.2.8 Tilaajan valvontaoikeudet ja velvollisuudet

Turvallisuuskoordinaattorilla, tilaajan nimeämällä edustajilla, kuten urakan valvojalla, on oikeus milloin tahansa tehdä turvallisuuteen liittyviä tarkastuksia ja pitää katselmuksia.

Tilaajan edustajalla on oikeus asettaa määräaika liikenne- tai työturvallisuutta vaarantavien laiminlyöntien korjaamiseksi. Jos laiminlyöntiä ei korjata annetussa määräajassa, tilaaja voi keskeyttää työt ja antaa asian työsuojeluviranomaisten käsiteltäväksi.

Tilaajan edustajan tai liikenteen valvojan (poliisin lisäksi muita liikenteenvalvoja ovat esim. tulli- ja rajaviranomaiset) esille tuoma liikenteen turvallisuutta vaarantava puute on korjattava välittömästi, samoin puute, joka voi aiheuttaa vaaraa tai vakavaa haittaa muille työkohteen vaikutuspiirissä oleville osapuolille.

Liikenteenjärjestelytehtävien ja turvallisuusvelvoitteiden tai ympäristövaatimusten laiminlyöntien seuraamukset on esitetty sopimuksessa.

1.2.9 Turvallisuuskoulutus

Tilaaajalla on oikeus järjestää konsulteille perehdyttämistilaisuuksia ja turvallisuuskoulutusta. Kaikkien sopimuksessa toimivien konsulttien henkilökunnalla tulee olla työn ja Liikenneviraston edellyttämät turvallisuuspätevytydet

- työskenneltäessä tie- ja katualueella tai muulla yleisen liikenteen käytössä olevalla alueella (mukaan lukien kevyt liikenne) on oltava voimassa oleva Tieturva-koulutus

- liikenteenohjaajilla pitää olla siihen soveltuva koulutus ja perehdytys sekä tienpitäjän antama määräys
- tulitöitä tekevillä henkilöillä on oltava voimassa oleva tulityökortti
- rautatiealueella tai sen läheisyydessä työskenneltäessä on oltava Liikenneviraston vaatimat turvallisuuspätevydet
- työskenneltäessä teollisuuslaitosten alueella tai niiden välittömässä läheisyydessä on tarvittaessa oltava työturvallisuuskortti.

Lisäksi tämän kenttäpalvelusopimuksen projektipäälliköllä tulee olla ennen sopimuksen allekirjoitusta käytynä Liikenneviraston järjestämä turvallisuuskoordinaattorikoulutus.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edellyttää, että jokainen konsultti noudattaa Liikenneviraston maantiellä tehtävään työhön ja työn johtamiseen osallistuvilta henkilöiltä määrättyjä pätevyysvaatimuksia, jotka kyseinen henkilö täyttää Tieturva -koulutuksen käytyään. Koulutuksesta annetaan todistus ja Tieturvakortti kirjallisen kokeen hyväksytystä läpäisemisestä. Muussa Euroopan Unionin jäsenvaltiossa suoritetun vastaavan koulutuksen hyväksymisestä päätetään erikseen.

Tieturva 1-koulutus ja tutkinto/pätevyys vaaditaan:

- henkilöiltä, jotka osallistuvat maantiellä tehtävään tienpitoon liittyvään työhön
- tie- ja päällystysmateriaaleja kuljettavien autojen kuljettajilta
- työkoneen kuljettajilta muussa kuin kertaluonteisessa työssä
- muussa työssä maantiellä työskenteleviltä
- Tieturva 2-koulutukseen osallistuvilta.

Tieturva 2-koulutus ja tutkinto/pätevyys vaaditaan:

- maantiellä tehtävässä työssä päätoteuttajan työ- ja liikenneturvallisuudesta vastaavilta henkilöiltä
- maantiellä tienpitoon liittyvässä työssä työnjohto-, valvonta- ja liikenteen järjestelyjen suunnittelutehtävissä työskenteleviltä henkilöiltä
- ELY-keskuksen aluevastaavilta
- urakka-asiakirjojen valmistelijoilta ja myös ko. työtä tekevilta konsulteilta
- tilaajan edustajana toimivalta tarkastus- ja valvontahenkilöltä sekä rakennuttajakonsultilta
- hankintapalvelukonsulteilta.

Liikenteenohjaajalta edellytetään Tieturva 1-pätevyyttä, vähintään 18 vuoden ikää, normaaleja aisteja (näkö, kuulo, reaktiokyky), voimassa olevaa ajokorttia (vähintään AM- tai B-kortti) sekä lisäksi erillistä perehdytystä liikenteenohjaajan tehtävään, jonka voi antaa konsultin Tieturva 2-pätevä henkilö. Liikenteenohjaajaksi määrätyn tulee olla tehtävään suostunut.

Tilajalla on oikeus antaa lisävaatimuksia tieturvakoulutukseen tai muihin turvallisuuspätevyyksiin. Muita mahdollisia pätevyysvaatimuksia ovat

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva) ja
- Sähköturvapätevyys.

Tilajalla on oikeus vaatia päätoteuttajan järjestämään turvallisuuskoulutusta, mikäli sopimukseen kuuluvien töiden toteuttamisessa on ollut turvallisuuden kannalta merkittäviä puutteita tai on sattunut tapaturmia, liikenneonnettomuuksia tai vakavia vaaratilanteita. Päätoteuttaja vastaa tämän turvallisuuskoulutuksen järjestelykustannuksista.

2 MENETTELYOHJEET

2.1 Tilaajan antamat muut turvallisuusmääräykset ja -ohjeet

Menettelyohjeita sisältyy kohteen muihin asiakirjoihin. Töissä noudatetaan Liikenneviraston antamia yleisiä määräyksiä ja ohjeita työnaikaisen liikenteenjärjestelyjen suunnittelusta ja toteuttamisesta maantiellä.

Tilaajan menettelyohjeita sisältävät turvallisuuteen liittyvät ohjeet on lueteltu sopimusasiakirjoissa. Tilaajan ohjeet on tulostettavissa Liikenneviraston verkkosivulta.

Päätoteuttaja ilmoittaa tilapäisistä liikenteenjärjestelyistä Tieliikennekeskukseen.

Sopimukseen kuuluvien töiden liikennejärjestelyissä ja turvallisuuden suunnittelussa noudatetaan Liikenneviraston julkaisusarjan "Liikenne tietyömaalla" -ohjeita. Näissä ohjeissa on myös esitetty tarkemmin mm. varoitusvaatteiden käyttöä koskevat vaatimukset.

Ajoneuvojen ja työkoneiden käytössä tulee noudattaa Liikenneviraston ohjeissa "Liikenne tietyömaalla - Tienpitoajoneuvot" (LO 40/2013) ja "Liikenne tietyömaalla - Kunnossapitotyöt - Liikennejärjestelyt ja työturvallisuus kunnossapitotöissä" (LO 3/2015) esitettyjä periaatteita tieliikenteen poikkeussääntöjen soveltamisessa, sekä ottaa huomioon ajoneuvoilta vaadittavat turvallisuus- ja havaittavuusvaatimukset.

Kohteissa, joissa liikennejärjestelyt edellyttävät liikenteenohjaajan pysäytysmerkillä hoitamaa liikenteenohjausta, noudatetaan julkaisun Liikenne tietyömaalla, Yleiset käytännöt ja turvallisuusvaatimukset (LO 2/2015) luvun 5 mukaista menettelyä.

Tilaajan edustajalla on oikeus antaa soveltamisohjeita ja tulkintoja ohjeisiin liittyvistä asioista.

2.2 Muut sopimuksessa huomioitavat turvallisuusohjeet

Jokaisen konsultin on noudatettava toiminnassaan mm. seuraavia turvallisuusohjeita:

- Radanpidon turvallisuusohjeet (TURO). Liikenneviraston ohjeita 15/2017.
- Sähkörataohjeet. Liikenneviraston ohjeita 7/2016.
- Turvallinen työskentely sähköistetyllä radalla, opas 3/2016.
- Muut sähkö-, tietoliikenne- ym. verkostojen omistajien ohjeet.

Radanpidon turvallisuusohjeissa on esitetty mm. rautatien tasoristeyksissä työskentelyssä noudatettavasta ohjeistuksesta.

2.3 Töiden yhteensovittaminen ja valvonta sopimusalueella

Tilaaaja vastaa alueen erillisten töiden yhteensovittamisesta.

Päätoteuttajan velvollisuutena on ilmoittaa tilaajalle muiden osapuolten (luvanvaraiset toimijat) toimintaan liittyvistä turvallisuuspuutteista. Liikenteelle vaaraa aiheuttavissa ja muissa vaarallisissa tilanteissa on konsultin ryhdyttävä muissa asiakirjoissa määritetyllä tavalla toimenpiteisiin.

2.4 Alikonsultoinnin järjestämisen menettelyt

Alikonsulteille asetettavat turvallisuus- ja pätevyysvaatimukset ovat samat kuin päätoteuttajalla. Alikonsultteja koskevat hyväksymismenettelyt on kuvattu sopimusasiakirjoissa.

2.5 Työhygieenisiä mittauksia työnantajien osalta koskevat menettelyt

Työhygienian tasoa seurataan silmämääräisellä tarkastelulla. Poikkeamista informoidaan välittömästi tilaajan edustajana toimivaa turvallisuuskoordinaattoria.

3 ALLEKIRJOITUKSET

Olen saanut turvallisuussäännöt ja menettelyohjeet sekä sitoudun niitä noudattamaan

_____ . _____ .2017 _____

allekirjoitus ja nimenselvennös